

NAMESTO HUMORESKE ALI GROTESKE

AUS – ABSOLUTNO UMETNA STENA

ALEŠ LIPNIK

Vse od praljudi na begu pred dinozavri, prek divjih lovcev, tihotapcev in turistov, do alpinistov in drugih nebodijih treba so bili ljudje zadovoljni s tem, kar jim je nudila narava. Težko je reči, kdaj se je pojavilo prvo plezanje po umetnih stenah. Naše narodne pesmi sicer omenjajo nočne vasovalce, ki so si po stenah hiš utirali pot k svojim Mickam, vendar je v večini primerov omenjen še pripomoček — lojtra. Z veliko negotovostjo pa lahko domnevamo, da je (bil) med njimi tudi kakšen friklajmber. Tu bi torej lahko iskali začetke.

Korak vstran bi lahko imenovali prve treninge za ledno plezanje, ki so potekali kar po drevju — seveda s kompletnim lednim orodjem in derezami, ziheraši pa so tu in tam zavili še kakšen ledni vijak — v veliko grozo sadjarjev in gozdarjev.

V kulturnih delih naše alpinistične preteklosti lahko beremo, kako so si takratni mojstri želeli tako lepilo, ki bi jim omogočilo lepljenje oprimkov na težkih mestih, nakar bi jih spet potolkli, da bi ponavljalci »gledali, kako sem prišel čez«. Vendar je bila vse to le teorija. V pogovorih med alpinisti so še dolgo prevladovali odlomljeni, ne pa nalepljeni oprimki.

Kako so se stvari razvijale drugje, ne vem, vem pa, da sem leta 1986, že pokvarjen od študija v Ljubljani, doma na fasado z nivedurjem prilepil nekaj ploščatih kamnov (kaj morem, nimamo vsi plezalnega vrtca čez cesto). Foter je skoraj ponorel, mama pa se je nekaj dni skrivala pred sosedi. Posledica očetove intervencije je bila, da je število oprimkov omejeno na 6 in stvari še zdaj ne zlezem tako, kot bi rad.

V Zagrebu in Kranju — to sta že znani dejstva — umetne stene rastejo kot gobe po dežju. Vsaka druga vaška telovadnica že ima privitih vsaj nekaj grifov, nekateri jih delajo sami, drugi kupujejo.

Pa se je kdo že sploh vprašal, kakršne so perspektive in kam nas to vodi? Kje so meje sodobne tehnologije?

Moj namen je, da bi vam vsaj poskusil ponuditi vizijo razvoja umetnih sten. Na kratko: pred vami je zasnova absolutno umetne stene.

Projekt absolutno umetne stene (od zdaj naprej AUS) vključuje možnosti, ki jih nudijo najmodernejše tehnologije. Ves sistem je računalniško podprt, nadziran in kontroliran pa so vsi parametri, ki jih smrtniki običajno stlačimo v rubriko bož-

je volje, objektivnih nevarnosti ali »gora ni hotela«.

Pa si oglejmo tehnične podrobnosti!

Zasnova:

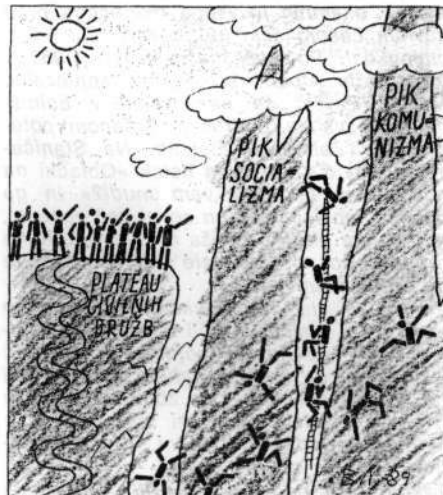
Stena deluje po načelu tekočih stopnic, tako da alpinist pleza praktično na mestu, stena pa se počasi pomika navzdol. Ker je vsa stena ob straneh še na tečajih, se ji naklon poljubno spreminja; na ta način smo opravili (v tehničnem smislu) z vsemi nakloninami, strehami in previsi.

Oprimki:

Osnova vsakega plezanja je oprimek. Na AUS je problem rešen tako, da je celotna stena razdeljena na obilico majhnih kvadratkov (osnovnica 5 × 5 mm), ki so vodeni hidravlično prek računalnika. S premikanjem ustrezne kombinacije kvadratkov nastane oprimek ali stop. Velik hod (približno 1,5 m) omogoča tudi simulacijo počti in kaminov.

Meteorologija:

Vsaka poštena plezarija je še posebno odvisna od vremena in časa. Pri AUS je problem rešljiv preprosto: vsa stena je v zaprtem prostoru, kjer se svetloba izmenjuje v skladu z uro in izbranim letnim časom. Pod stropom so pršila, ki nam lahko pričarajo čudovit naliv, v kombinaciji s hladilnimi napravami in močnimi ventilatorji pa še požled, snežni metež ali vihar. Visokonapetostni izvor pod stropom dvorane lahko priskrbi še strelco, ki nas, če imamo srečo, tudi ubije. Ker je vsa stena v zaprtem prostoru, lahko z

zmanjševanjem zračnega tlaka in kisika dosežemo velike nadmorske višine. Omejitve ni! Tudi vsi ti parametri so pod kontrolo računalnika.

Objektivne nevarnosti:

Tukaj smo v zadregi: kako na majhnem prostoru simulirati odlom nekaj tisoč ton ledu in kamenja, ne da bi stvar preveč zakomplicirali in podražili. Tu sta obstajali dve teoriji: po prvi naj bi računalnik v trenutku, ko naj bi se po steni spustil smrtonosen plaz, plezajočega preprosto ubil z elektriko, ki bi jo spustil v steno. Prevladala je bolj realistična varianta, po kateri je nad steno postavljen pnevmatični top, ki v naključnem trenutku in naključni smeri izstrelji utež s hitrostjo, ki ustreza določeni višini. Če nas zadene (po naključju seveda)...

Drugo:

Tu so še fineše. Upoštevanja vreden predlog je bil, naj bi se stena v trenutku, ko bi plezajoči padel, začela vrteti v nasprotni smeri, in sicer vedno hitreje, ploščad pod steno pa je izvedena na izredno močni hidravliki, ki bi se hitro gibala v nasprotni smeri padca. Tako bi bil

trk ob njo enak (po prvotnem programu seveda) padcu z, na primer, 150 metrov. Vrata dvorane so opremljena s časovno zaporo, ki reševalcem za nekaj časa onemogoča vstop.

Programiranje:

Vse skupaj bi bila samo dobra zamisel, če za AUS ne bi obstajala tudi ustrezna računalniška programska oprema. Tudi ta je sestavljena iz različnih parametrov. Celotno smer z vsemi oprimki je treba tridimenzionalno posneti in vnesti v računalnik. Natančno, z enakimi razdaljami med oprimki, dolžino, naklonom in nadmorsko višino.

Spremljamo meteorološko situacijo za čim daljše obdobje in iz podatkov izračunamo verjetnost za vremenski obrat, njegovo silovitost, značaj (dež, sneg, veter). Enako velja za pogostnost plazov, odlomov...

Šele zdaj vam je jasno, kakšne možnosti nudi takšna naprava. Eiger na 8000 metrih! Jannu v Paklenici! Hoggar pozimi! To bodo naslovi, ki bodo krasili naslovnice alpinističnih revij doma in po svetu. Jasno je torej, da je po vsem napisanem hoja v hribe samo še korak nazaj!

(Alpinistični razgledi)

ZBIRKA PLANINSKIH MISLI »GORA NI NORA« — 1

KLINI, ZAGOZDE, ZATIČI

FRANCE MALEŠIČ

Neumorni planinski kulturnik, zdravnik, alpinist, gorski reševalec in tudi zbiralec dr. France Malešič se je pred več leti lotil zbiranja nečesa novega: »Tako se je zgodilo,« pravi v uvodu k svoji zdaj še rokopišni zbirki, »da sem po zbiranju znamk, okamnin in vsega mogočega pred davnim časom sem in tja zapisal kakšno malenkost. Po naši nesreči leta 1968 v francoskih Alpah, ko je bil soplezalec Marjan Perčič še nezavesten v bolnišnici, pa sva se z Urošem Tršanom potepala po Zeleniških špicah. Na Staničevem vrhu je zapisal na listek »Oblački na nebu, kam tako se vam mudi?« in ga pustil v možicu. Marjan se ni več zavedel, leto zatem pa tudi Uroša ni bilo več. Kako drugače so zdaj zvenele njegove besede na Staničevem vrhu!«

Potem ko sta predlanskim predvsem po zaslugi dr. Malešiča izšli knjigi Naša alpinistična misel in Le pojed'mo v gore, ni izključeno, da bo zdaj lahko izšla — tudi po njegovi zaslugi — še zbirka planinskih izrekov in misli »Gora ni nora«, ki ji je avtor dal podnaslov »Klini, zagozde, zatiči«.

Takole piše nadalje v uvodu: »Zapisanih

kratkih misli, izrekov in podobnega je bilo vedno več, sprva bolj po naključju, kasneje pa s še čisto meglenim namenom. Pri tem nikakor ni bil brez krivde naš do bri, stari in nevsiljivi vzgojitelj Planinski vestnik. V alpinističnih skriptih leta 1975 in v Alpinistični šoli leta 1979 so prvič pod črto izšli izbrani klini, zagozde in zatiči. Ko so pred desetimi leti zaživel Alpinistični razgledi, je zbiranje gradiva postalo vedno bolj načrtno in so kratke zanimivosti popestrile prav vsak prazen prostor v reviji.«

Dr. Malešič — in še kdo z njim — je prepričan, da »je seveda čisto nemogoče ujeti ali celo ustaviti pisani in pestri planinski trenutek, morda pa nam bo vseeno zadostoval vsaj okus po njem«. Svoj uvod k zbirki planinskih prebliskov zaključuje takole: »Črnogledi včasih pravijo, da je mogoče kratke misli spretno zlorabiti in z njimi dokazati svoj prav, bolj vedro razpoloženi pa menijo, da bi bilo mogoče z gesli ali izreki sestaviti celo svetovno zgodovino. Vmes pa se pojavljajo oprezni in dvomljivci. Naj mi ne zamerijo: ampak čisto prav imajo vsi.

Iz bogate zbirke klinov, zagozd in zatičev dr. Franceta Malešiča bomo v tej in nekaj naslednjih številkah Planinskega vestnika